

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра фінансів та економічної безпеки

06-03-331М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання практичних завдань та самостійної роботи із
навчальної дисципліни
«Вступ до спеціальності»
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійною програмою
«Фінанси, банківська справа та страхування» спеціальності 072
«Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
денної та заочної форм навчання

Рекомендовано науково-методичною
радою з якості ННІЕМ
Протокол № 1 від 24 вересня 2024 р.

Рівне – 2024

Методичні вказівки до виконання практичних завдань та самостійної роботи із навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» денної та заочної форм навчання [Електронне видання] / Скаковська С. С. – Рівне: НУВГП, 2024. – 35 с.

Укладач: Скаковська С. С., к.е.н., доцент кафедри фінансів та економічної безпеки.

Відповідальний за випуск: Мельник Л. В., д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів та економічної безпеки.

Керівник (гарант) освітньої програми «Фінанси, банківська справа та страхування»:

Кондрацька Н. М., к.е.н., доцент кафедри фінансів та економічної безпеки

Шифр попередньої версії МВ: 06-03-226

© С. С. Скаковська, 2024
© НУВГП, 2024

ЗМІСТ

Загальні положення.....	4
Методичні рекомендації до проведення практичних занять.....	7
Практичне заняття № 1. Ознайомлення зі спеціальністю та її місцем у системі економічних наук.....	7
Практичне заняття № 2. Роль університетського середовища у формуванні майбутнього спеціаліста.....	8
Практичне заняття № 3. Кафедра як центр підготовки фахівців з фінансів.....	10
Практичне заняття № 4. Ознайомлення з освітньою програмою та її результатами.....	11
Практичне заняття № 5. Дослідження фінансів як економічної категорії.....	13
Практичне заняття № 6. Структура та особливості фінансової системи.....	15
Практичне заняття № 7. Організація фінансів підприємства.....	17
Практичне заняття № 8. Бюджетний процес і міжбюджетні відносини.	18
Практичне заняття № 9. Структура та функціонування банківської системи.....	20
Практичне заняття № 10. Класифікація податків та принципи податкової системи.....	21
Практичне заняття № 11. Організація діяльності митних органів.....	23
Практичне заняття № 12. Структура страхового ринку та його учасники.....	24
Практичне заняття № 13. Сегменти фінансового ринку та їх інструменти.....	26
Практичне заняття № 14. Компетенції та етичні стандарти професії фінансиста.....	27
Практичне заняття № 15. Планування професійної траєкторії фінансиста.....	29
Завдання для самостійної роботи.....	30
Рекомендована література.....	33

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Навчальна дисципліна «Вступ до спеціальності» є базовою для здобувачів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» і спрямована на формування у студентів цілісного уявлення про майбутню професійну діяльність у сфері публічних та корпоративних фінансів, банківських і страхових послуг, а також фондового ринку. Дисципліна забезпечує ознайомлення з основними поняттями, структурою та інституційним середовищем фінансової системи, сучасними тенденціями розвитку фінансових ринків, роллю та місцем фінансиста у соціально-економічному середовищі.

Мета дисципліни – формування у здобувачів початкових професійних знань, умінь та ціннісних орієнтацій, необхідних для розуміння специфіки фінансової діяльності, а також мотивації до подальшого вивчення фахових дисциплін.

Цілі дисципліни:

- ознайомлення з предметом, об'єктом і завданнями діяльності у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку;
- формування уявлення про основні професійні компетентності фінансиста, вимоги сучасного ринку праці та кар'єрні перспективи;
- розвиток навичок орієнтації у сучасних фінансових інституціях і регуляторному середовищі;
- виховання професійної етики, відповідальності та готовності до сталого розвитку у фінансовій сфері;
- створення підґрунтя для подальшого вивчення фундаментальних і прикладних дисциплін спеціальності.

За результатами вивчення дисципліни «Вступ до спеціальності» студенти повинні **знати**:

- загальні засади спеціальності, її історичний розвиток та сучасні виклики;
- функції та роль фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку в економіці;
- структуру університету та кафедри фінансів, їх значення у професійному становленні;

- основні характеристики освітньої програми, програмні компетенції та результати навчання;
- сутність, ознаки та функції фінансів, їх зв'язок з іншими економічними категоріями;
- структуру фінансової системи України, особливості державних, корпоративних та особистих фінансів;
- принципи побудови та функціонування бюджетної, банківської, податкової та митної систем України;
- сутність та види страхування, особливості функціонування страхового ринку;
- поняття, функції та структуру фінансового ринку, його основні сегменти й інструменти;
- сучасні компетенції, вимоги професійної етики та траєкторії професійного розвитку фінансиста.

вміти:

- орієнтуватися в особливостях спеціальності та перспективних напрямках розвитку професії фінансиста;
- пояснювати значення фінансів, банків, страхових компаній та фондового ринку для економіки та добробуту населення;
- аналізувати діяльність фінансових інститутів, державних органів та ринкових механізмів;
- застосовувати базові методи аналізу при вивченні бюджетних, податкових, банківських, митних та страхових процесів;
- користуватися сучасними інформаційними ресурсами для пошуку та обробки фінансово-економічної інформації;
- розуміти логіку функціонування фінансової системи України та визначати ключові проблеми її розвитку;
- формувати власну освітню й професійну траєкторію, з урахуванням академічної мобільності та міжнародних стандартів;
- застосовувати принципи професійної етики та сталого розвитку у майбутній діяльності.

Вивчення навчальної дисципліни спрямоване на отримання студентами наступних програмних результатів:

ПРО1. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.

ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.

ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПР17. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.

ПР18. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

ПР19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

ПР21. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

ПР22. Знати свої права і обов'язки як члена суспільства, розуміти цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Особливе місце у ході вивчення дисципліни «Вступ до спеціальності» належить практичним заняттям, на яких відбувається закріплення теоретичних знань, отриманих на лекціях, семінарських заняттях та в процесі самостійної роботи над дисципліною. Структура практичного заняття представлена в розрізі основних тем та включає в себе програмні запитання, питання для обговорення та практичні завдання.

Програмні запитання базуються на матеріалі, що висвітлювався на лекційних заняттях та широко представлений в навчальній літературі. Питання для обговорення потребують критичного осмислення матеріалу та вивчення додаткової літератури.

Практична частина включає завдання, що забезпечують закріплення вивченого матеріалу. Самостійна робота потребує опрацювання додаткової навчальної літератури, нормативних документів, наукових праць та періодичних наукових видань.

3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА, СТРАХУВАННЯ ТА ФОНДОВИЙ РИНОК»

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1

Тема: Ознайомлення зі спеціальністю та її місцем у системі економічних наук

Мета: сформувати у студентів цілісне уявлення про спеціальність «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», розкрити її місце в системі економічних наук, ознайомити з історичними передумовами становлення та сучасними тенденціями розвитку, а також з'ясувати роль фінансів, банків, страхування і фондового ринку у функціонуванні національної та світової економіки.

Програмні запитання:

1. Аналіз ролі фінансів, банків, страхування та фондового ринку у функціонуванні економіки.
2. Дослідження історії становлення спеціальності в Україні.
3. Нормативно-правове забезпечення регулювання спеціальності.
4. Визначення основних сучасних викликів професії.

Обговорення теоретичних питань:

1. Сутність науки та її функцій.
2. Аналіз ролі фінансів, банків, страхування та фондового ринку у функціонуванні економіки.
3. Дослідження історії становлення спеціальності в Україні.
4. Нормативно-правове забезпечення регулювання спеціальності.
5. Визначення основних сучасних викликів професії.
6. Яке місце спеціальності «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» у системі економічних наук?

7. Як взаємопов'язані фінанси з іншими економічними категоріями (гроші, кредит, інвестиції, бюджет)?
8. Які чинники впливають на формування професійних компетенцій фінансиста в сучасних умовах?
9. Які світові тенденції найбільше визначають розвиток фінансової науки і практики?
10. Як змінюється роль фінансиста в умовах цифровізації та глобалізації економіки?
11. Які перспективи працевлаштування та професійного зростання відкриває дана спеціальність в Україні та за кордоном?

Практичні завдання:

Завдання 1.1. Порівняти ключові функції фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку, показати їхню роль у забезпеченні економічної стабільності держави (у вигляді таблиці або порівняльної схеми).

Завдання 1.2. Проаналізувати історичний розвиток спеціальності «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» в Україні, виокремивши основні етапи становлення (радянський період, незалежність України, сучасний етап інтеграції до світового фінансового простору).

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2

Тема: Роль університетського середовища у формуванні майбутнього спеціаліста

Мета: сформувати у студентів цілісне уявлення про університет як освітньо-науковий простір, що забезпечує професійне та особистісне становлення майбутнього фахівця; ознайомити зі структурою та функціями підрозділів університету, нормативно-правовими засадами його діяльності; розкрити значення академічної мобільності й неформальної освіти у розширенні професійних компетенцій; проаналізувати роль студентського середовища як чинника академічної, соціальної та культурної інтеграції здобувачів освіти.

Програмні запитання:

1. Ознайомлення зі структурними підрозділами університету.
2. Нормативно-правова база університету.
3. Розгляд можливостей академічної мобільності та неформальної освіти.
4. Аналіз значення студентського середовища для професійної соціалізації.

Обговорення теоретичних питань:

1. Які основні структурні підрозділи університету ви знаєте та які функції вони виконують?
2. Яким чином діяльність університетських підрозділів впливає на професійне становлення студента?
3. Які основні нормативно-правові акти регулюють діяльність закладів вищої освіти в Україні?
4. Чому важливо дотримуватися норм академічної доброчесності у навчальному процесі?
5. У чому полягають можливості академічної мобільності для студентів?
6. Як неформальна освіта може доповнювати формальне навчання у підготовці фахівця?
7. Які приклади міжнародних програм академічної мобільності ви можете назвати?
8. Яке значення має студентське середовище для формування соціальних навичок і лідерських якостей?
9. Як культурні та соціальні заходи університету сприяють професійній соціалізації?
10. Які можливості саморозвитку й професійного зростання надає університет поза межами навчального процесу?

Практичні завдання:

Завдання 2.1. Скласти схему структурних підрозділів університету та їхніх функцій, визначивши, які підрозділи безпосередньо впливають на професійне та академічне становлення студента.

Завдання 2.2. Проаналізувати одну з програм академічної мобільності (наприклад, Erasmus+, DAAD або інші) та підготувати коротке

повідомлення про її переваги для розвитку професійних компетенцій та міжнародного досвіду студента.

Завдання 2.3. Скласти список можливостей неформальної освіти (курси, тренінги, клуби, студентські проекти), які доступні у Вашому університеті, і обґрунтувати, як вони можуть сприяти професійній соціалізації та розвитку ключових компетенцій.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3

Тема: Кафедра як центр підготовки фахівців з фінансів

Мета: сформувати у студентів розуміння значення кафедри як структурного підрозділу університету, що забезпечує професійну підготовку фахівців з фінансів; ознайомити з історією становлення кафедри, її навчально-методичною діяльністю та науковими дослідженнями; визначити роль кафедри у формуванні ключових компетенцій, професійної культури та соціалізації студентів у навчальному та науковому процесі.

Програмні запитання:

1. Вивчення історії становлення кафедри фінансів та економічної безпеки.
2. Аналіз навчально-методичної роботи кафедри фінансів та економічної безпеки.
3. Ознайомлення з науковими дослідженнями кафедри.
4. Визначення ролі кафедри у професійному становленні студента.

Обговорення теоретичних питань:

1. Коли та за яких обставин була заснована кафедра фінансів та економічної безпеки?
2. Які основні етапи історичного розвитку кафедри можна виділити?
3. Які навчальні дисципліни забезпечує кафедра та як вони сприяють підготовці фахівців?
4. Яким чином кафедра організовує навчально-методичну роботу для студентів?
5. Які наукові напрями досліджень веде кафедра?

6. Які приклади наукових проєктів кафедри ви можете навести?
7. Як кафедра підтримує студентів у виконанні наукових робіт та дипломних проєктів?
8. Яку роль кафедра відіграє у професійному становленні студентів та формуванні їх компетенцій?
9. Які можливості наукового розвитку та участі у конференціях надає кафедра студентам?
10. Як робота кафедри допомагає студентам адаптуватися до професійного середовища після закінчення університету?

Практичні завдання:

Завдання 3.1. Скласти хронологічну таблицю основних етапів становлення кафедри, зазначивши ключові події, керівників та наукові досягнення.

Завдання 3.2. Проаналізувати одну з наукових тем кафедри (статті, проєкти, конференційні матеріали) і підготувати коротке повідомлення про її актуальність для розвитку фінансової науки та практики.

Завдання 3.3. Проаналізувати вплив наукової діяльності кафедри на підготовку студентів (публікації, участь у конференціях, наукові гуртки) та оцінити, як вона формує професійні компетенції майбутніх фінансистів.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4

Тема: Ознайомлення з освітньою програмою та її результатами

Мета: сформувати у студентів розуміння структури та змісту освітньої програми «*Фінанси, банківська справа та страхування*», ознайомити з програмними компетенціями та очікуваними результатами навчання, проаналізувати логічну послідовність освітніх компонентів і показати, як програма забезпечує формування ключових професійних та загальних компетенцій майбутнього фахівця у сфері фінансів.

Програмні запитання:

1. Вивчення структури та змісту освітньої програми.
2. Ознайомлення з програмними компетенціями.

3. Розгляд програмних результатів навчання.
4. Розгляд послідовності освітніх компонентів.

Обговорення теоретичних питань:

1. Яка структура освітньої програми «Фінанси, банківська справа та страхування»?
2. Які освітні компоненти включає програма та як вони взаємопов'язані між собою?
3. Що таке програмні компетенції і яку роль вони відіграють у підготовці фінансиста?
4. Які ключові компетенції формує освітня програма для здобувачів вищої освіти?
5. Як програмні результати навчання відображаються у практичній діяльності майбутніх фахівців?
6. Яким чином програма забезпечує послідовність та логіку навчального процесу?
7. Як розподіляються загальні та фахові компоненти навчання у програмі?
8. Які методи контролю та оцінювання знань передбачені програмою?
9. Як програма сприяє розвитку аналітичного, дослідницького та критичного мислення студентів?
10. Які можливості програма надає для академічної мобільності та підвищення кваліфікації студентів у сфері фінансів, банківської справи та страхування?

Практичні завдання:

Завдання 4.1. Проаналізувати схему структури освітньої програми, зазначивши загальні та фахові компоненти, і пояснити їхній взаємозв'язок.

Завдання 4.2. Проаналізувати програмні компетенції та результати навчання, визначити, які з них найбільше впливають на професійну підготовку фінансиста, і підготувати коротку презентацію.

Завдання 4.3. Проаналізувати фахові освітні компоненти програми (дисципліни спеціалізації), визначити, які безпосередньо найбільше впливають на професійну підготовку фінансиста

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5

Тема: Дослідження фінансів як економічної категорії

Мета: сформувати у здобувачів розуміння фінансів як ключової економічної категорії, з'ясувати їх сутність, функції та роль у розвитку суспільства; навчити аналізувати види фінансів, встановлювати взаємозв'язки з іншими економічними категоріями та оцінювати їх значення у забезпеченні економічного зростання і добробуту населення.

Програмні запитання:

1. Визначення ознак та функцій фінансів.
2. Порівняльний аналіз видів фінансів.
3. Вивчення взаємозв'язку фінансів з іншими економічними категоріями.
4. Роль фінансів у забезпеченні добробуту населення.

Обговорення теоретичних питань:

1. Що таке фінанси як економічна категорія?
2. Які основні ознаки фінансів?
3. Назвіть та охарактеризуйте функції фінансів.
4. У чому полягає відмінність між державними, корпоративними та особистими фінансами?
5. Які види фінансів виділяють у сучасній економічній науці?
6. Як фінанси взаємопов'язані з такими економічними категоріями, як гроші, кредит, інвестиції?
7. Яким чином фінанси впливають на економічний розвиток держави?
8. У чому полягає роль фінансів у забезпеченні соціально-економічного добробуту населення?
9. Як фінансові ресурси впливають на функціонування підприємств і домогосподарств?
10. Які сучасні тенденції трансформації фінансів у глобальному економічному середовищі?

Практичні завдання:

Завдання 5.1. За даними Державної казначейської служби, у 2023 р. доходи Державного бюджету України склали 2 734,4 млрд грн, з них:

- податкові надходження – 1 925,7 млрд грн,
- неподаткові надходження – 320,5 млрд грн,
- офіційні трансферти – 488,2 млрд грн.

Розрахуйте частку кожного джерела у загальних доходах бюджету. Зробіть висновок щодо ролі податкових надходжень у фінансовій системі держави.

Завдання 5.2. Підприємство у 2023 р. отримало:

- виручку від реалізації – 120 млн грн,
- витрати – 95 млн грн,
- амортизаційні відрахування – 10 млн грн.

Завдання:

- а) визначте чистий прибуток підприємства;
- б) розрахуйте рентабельність (прибуток / виручка $\times$ 100%);
- в) поясніть, яке значення для розвитку підприємства має амортизація.

Завдання 5.3. Середньомісячний дохід домогосподарства становить 25 000 грн, із них:

- витрати на харчування – 11 000 грн,
- витрати на комунальні послуги – 4 500 грн,
- витрати на освіту та охорону здоров'я – 3 000 грн,
- заощадження – решта суми.

Завдання:

- а) визначте суму заощаджень домогосподарства;
- б) розрахуйте частку кожної статті витрат і заощаджень у загальному доході (%);
- в) зробіть висновок щодо фінансової стійкості такого домогосподарства.

Завдання 5.4. У 2023 році підприємство сплатило до бюджету такі податки:

- податок на прибуток – 2,4 млн грн,
- податок на додану вартість – 5,6 млн грн,

- єдиний соціальний внесок – 1,8 млн грн.

Завдання:

- а) обчисліть загальну суму податкових платежів підприємства;
- б) визначте, який податок має найбільшу частку у структурі податкових надходжень;
- в) зробіть висновок щодо податкового навантаження на підприємство.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6

Тема: Структура та особливості фінансової системи

Мета: сформувати у студентів цілісне уявлення про фінансову систему, її складові та функціонування, розкрити роль державних фінансів, фінансів підприємств і домогосподарств, а також виявити ключові проблеми та перспективи розвитку фінансової системи України.

Програмні запитання:

1. Вивчення складових фінансової системи України.
2. Державні фінанси: склад і функції.
3. Фінанси підприємств і домогосподарств.
4. Проблеми та перспективи розвитку фінансової системи України.

Обговорення теоретичних питань:

1. Дати визначення поняття «фінансова система» та охарактеризувати її сутність.
2. Визначити основні складові фінансової системи та їх взаємозв'язки.
3. Проаналізувати функції державних фінансів у забезпеченні економічного розвитку.
4. Розкрити структуру державних фінансів (бюджет, позабюджетні фонди, державний кредит тощо).
5. Вивчити роль фінансів підприємств у формуванні фінансових ресурсів економіки.

6. Охарактеризувати фінанси домогосподарств та їх вплив на споживчий попит.
7. Пояснити взаємодію між державними фінансами, корпоративними фінансами та фінансами населення.
8. Визначити сучасні проблеми функціонування фінансової системи України.
9. Проаналізувати основні напрями реформування фінансової системи.
10. Оцінити перспективи розвитку фінансової системи України в умовах інтеграції у світовий фінансовий простір.

Практичні завдання:

Завдання 6.1. У 2023 р. доходи Зведеного бюджету України становили 3 170 млрд грн, з них:

- податкові надходження – 2 240 млрд грн,
- неподаткові – 340 млрд грн,
- офіційні трансферти – 590 млрд грн.

Розрахуйте структуру доходів (%), визначте, яка складова є домінуючою, та зробіть висновок щодо стійкості бюджетної системи.

Завдання 6.2. Підприємство у 2023 р. отримало:

- виручку від реалізації – 200 млн грн,
- собівартість продукції – 150 млн грн,
- адміністративні витрати – 20 млн грн,
- податки – 10 млн грн.

Обчисліть прибуток підприємства, його рентабельність (прибуток / виручка $\times$ 100%) та оцініть роль фінансів підприємства у формуванні доходів бюджету.

Завдання 6.3. Середньомісячний дохід домогосподарства становить 32 000 грн, з них:

- харчування – 14 000 грн,
- комунальні послуги – 5 000 грн,
- транспорт – 3 500 грн,
- освіта і медицина – 4 000 грн,
- заощадження – решта.

Визначте суму заощаджень, частку кожної статті витрат у доходах (%), зробіть висновок про фінансову поведінку домогосподарства.

Завдання 6.4. У 2023 р. обсяг інвестицій іноземних компаній в Україну склав 4,2 млрд дол. США, що становить 2,1% ВВП. Обчисліть орієнтовний обсяг ВВП України у 2023 р., визначте роль іноземних інвестицій у фінансовій системі та обґрунтуйте перспективи їх зростання.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 7

Тема: Організація фінансів підприємства

Мета: сформувати у студентів знання про сутність та джерела формування фінансових ресурсів підприємства, особливості організації його фінансової діяльності, роль прибутку та амортизації у забезпеченні розвитку, а також розкрити механізми управління фінансовими потоками задля підвищення ефективності господарювання.

Програмні запитання:

1. Визначення джерел фінансових ресурсів.
2. Організація фінансів підприємства.
3. Аналіз ролі прибутку й амортизації.
4. Вивчення механізмів управління фінансовими потоками.

Обговорення теоретичних питань:

1. Що розуміють під фінансовими ресурсами підприємства?
2. Які основні джерела формування фінансових ресурсів існують?
3. У чому полягає сутність організації фінансів підприємства?
4. Які принципи ефективної організації фінансової діяльності?
5. Яку роль відіграє прибуток у розвитку підприємства?
6. Чому амортизація є важливим джерелом фінансування інвестицій?
7. Які існують види фінансових потоків підприємства?
8. Які механізми використовують для управління фінансовими потоками?

9. Як впливає фінансова стратегія підприємства на його стійкість та конкурентоспроможність?
10. Які сучасні проблеми та тенденції в організації фінансів підприємств в Україні?

Практичні завдання:

Завдання 7.1. У 2023 році підприємство сформувало фінансові ресурси у сумі 50 млн грн, з них:

- власний капітал – 20 млн грн,
- кредити банків – 15 млн грн,
- прибуток – 10 млн грн,
- амортизаційні відрахування – 5 млн грн.

Завдання:

- а) розрахуйте структуру джерел фінансових ресурсів (%);
- б) визначте, яка частина ресурсів є власною, а яка залученою;
- в) зробіть висновок про фінансову незалежність підприємства.

Завдання 7.2. Підприємство за рік отримало виручку 120 млн грн, витрати (без амортизації) – 95 млн грн, амортизаційні відрахування – 12 млн грн.

Завдання:

- а) визначте балансовий прибуток;
- б) розрахуйте чистий прибуток за умови, що податок на прибуток становить 18%;
- в) проаналізуйте роль прибутку та амортизації у фінансуванні розвитку підприємства.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 8

Тема: Бюджетний процес і міжбюджетні відносини

Мета: сформувати у студентів системне розуміння сутності бюджету як економічної категорії, ознайомити з принципами функціонування бюджетної системи України, дослідити етапи бюджетного процесу та особливості міжбюджетних відносин, а також розкрити їх значення для забезпечення фінансової стабільності та соціально-економічного розвитку держави.

Програмні запитання:

1. Визначення сутності бюджету.
2. Ознайомлення з принципами бюджетної системи.
3. Аналіз етапів бюджетного процесу.
4. Дослідження міжбюджетних відносин.

Обговорення теоретичних питань:

1. Що таке бюджет як економічна категорія?
2. Які основні функції бюджету виокремлюють в економічній науці?
3. Які принципи лежать в основі побудови бюджетної системи України?
4. У чому полягає відмінність між доходами та видатками бюджету?
5. Які основні етапи бюджетного процесу в Україні?
6. Які органи влади беруть участь у формуванні та виконанні бюджету?
7. Що таке міжбюджетні відносини та чому вони є важливими?
8. Які форми міжбюджетних трансфертів використовуються в Україні?
9. Які проблеми існують у сфері міжбюджетних відносин?
10. Які шляхи вдосконалення бюджетного процесу та міжбюджетних відносин в умовах фінансової децентралізації?

Практичні завдання:

Завдання 8.1. У 2023 році дохідна частина державного бюджету України становила 3 200 млрд грн, а номінальний ВВП – 5 500 млрд грн. Доходи бюджету формувалися за такими статтями:

- податки на доходи та прибуток – 1 800 млрд грн,
- податки на товари та послуги – 1 000 млрд грн,
- неподаткові надходження – 400 млрд грн.

Завдання:

Розрахуйте частку доходів бюджету у ВВП (%).

Визначте частку кожного виду доходів у загальному доході бюджету (%).

Проаналізуйте, яка складова бюджету є домінуючою і як це впливає на фінансову стійкість держави.

.Завдання 8.2. Держава надала місцевим бюджетам міжбюджетні трансферти у сумі 900 млн грн, у тому числі:

- базова дотація – 300 млн грн,
- освітня субвенція – 400 млн грн,
- медична субвенція – 200 млн грн.

Завдання:

Знайти частку кожного виду трансферту у загальній сумі.

Визначити, яка субвенція займає ключове місце у фінансуванні.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ПРИКЛАДНІ ФІНАНСИ ТА ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ФІНАНСИСТА

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 9

Тема: Структура та функціонування банківської системи

Мета: сформувати у студентів комплексне розуміння банківської системи України, її структури, функцій та принципів діяльності, розкрити роль Національного банку як регулятора фінансового ринку, дослідити функції та операції комерційних банків, а також ознайомити з сучасними тенденціями розвитку банківської системи та її впливом на економіку країни.

Програмні запитання:

1. Суть, функції та принципи банківської системи
2. Аналіз ролі НБУ.
3. Дослідження функцій і операцій комерційних банків.
4. Вивчення сучасних тенденцій розвитку банківської системи.

Обговорення теоретичних питань:

1. Що таке банківська система та які її основні складові?
2. Які функції виконує банківська система в економіці держави?
3. Назвіть принципи організації банківської системи України.
4. Яка роль Національного банку України в регулюванні фінансового ринку?

5. Які основні функції комерційних банків?
6. Які види банківських операцій проводять комерційні банки?
7. Чим відрізняються депозитні та кредитні операції банків?
8. Як банківська система впливає на грошово-кредитну політику та економічний розвиток країни?
9. Які сучасні тенденції розвитку банківської системи в Україні (цифровізація, нові фінансові технології)?
10. Які проблеми та виклики стоять перед банківською системою України в умовах глобалізації та інтеграції у світову економіку?

Практичні завдання:

Завдання 9.1. Комерційний банк у 2023 р. мав:

- кредити клієнтам – 1 200 млн грн,
- грошові кошти на кореспондентських рахунках – 300 млн грн,
- цінні папери – 500 млн грн;
- депозити клієнтів – 1 500 млн грн,
- власний капітал – 500 млн грн.

Завдання:

Розрахуйте загальну величину активів та пасивів банку.

Перевірте баланс (активи = пасиви).

Проаналізуйте структуру активів банку (%) та зробіть висновок про фінансову стійкість.

Завдання 9.2. У банку загальна депозитна база складає 1 000 млн грн, у тому числі:

- строкові депозити – 600 млн грн,
- поточні рахунки – 400 млн грн.

Завдання:

Визначте частку кожного виду депозитів (%).

Обґрунтуйте, який вид депозитів є більш стабільним для фінансування кредитів банку.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 10

Тема: Класифікація податків та принципи податкової системи

Мета: сформувати у студентів розуміння сутності та функцій

податків, ознайомити з класифікацією податків і принципами побудови податкової системи України, а також розкрити основи податкової політики та адміністрування для ефективного управління державними фінансами.

Програмні запитання:

1. Вивчення сутності та функцій податків.
2. Аналіз класифікації податків.
3. Ознайомлення з принципами побудови системи.
4. Розгляд податкової політики та адміністрування.

Обговорення теоретичних питань:

1. Що таке податок і яка його економічна сутність?
2. Які основні функції податків у державі?
3. У чому полягає роль податків у фінансуванні бюджету та економічному розвитку?
4. На які групи податків поділяють залежно від об'єкта оподаткування?
5. Яка класифікація податків за способом стягнення та рівнем бюджетної системи?
6. Назвіть основні принципи побудови податкової системи.
7. Що таке податкова політика і які її основні напрями?
8. Які методи та інструменти використовуються для адміністрування податків?
9. Як податки впливають на поведінку суб'єктів економіки?
10. Які сучасні проблеми та тенденції розвитку податкової системи в Україні?

Практичні завдання:

Завдання 10.1. Ціна товару без ПДВ – 10 000 грн. Ставка ПДВ – 20%.

Розрахуйте суму ПДВ.

Визначте повну ціну товару з урахуванням ПДВ.

Проаналізуйте, як зміна ставки ПДВ впливає на вартість товару для споживача.

Завдання 10.2. Міське підприємство сплатило:

- земельний податок – 120 тис. грн,
- податок на нерухомість – 80 тис. грн,
- єдиний податок – 50 тис. грн.

Завдання:

Визначте загальну суму місцевих податків та зборів.

Обчисліть частку кожного податку у загальній сумі (%).

Проаналізуйте, який податок займає ключове місце у фінансуванні місцевого бюджету.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 11

Тема: Організація діяльності митних органів

Мета: сформувати у студентів системне розуміння організації діяльності митних органів України, їхніх функцій і завдань у забезпеченні державних доходів та контролі зовнішньоекономічних операцій, ознайомити з механізмами митного регулювання, видами митних платежів, а також проаналізувати проблеми та перспективи розвитку митної системи.

Програмні запитання:

1. Роль митної системи у фінансах держави.
2. Види мит і зборів.
3. Аналіз діяльності митних органів.
4. Проблеми та напрями удосконалення митної політики.

Обговорення теоретичних питань:

1. Що таке митна система і які її основні завдання?
2. Які функції виконують митні органи держави?
3. У чому полягає роль митного контролю у фінансовій безпеці країни?
4. Назвіть основні види митних платежів.
5. Як організовується діяльність митних постів і центрів?
6. Які форми державного контролю здійснюють митні органи?
7. Як митні органи взаємодіють з іншими державними структурами?
8. Які проблеми існують у сфері митного адміністрування в Україні?

9. Які тенденції розвитку митної системи та її модернізації?
10. Як міжнародні стандарти впливають на організацію діяльності митних органів України?

Практичні завдання:

Завдання 11.1. Товар імпортується в Україну на суму 500 000 грн, ставка ввізного мита – 5%, ПДВ – 20%.

Розрахуйте суму ввізного мита.

Розрахуйте суму ПДВ.

Визначте загальну суму митних платежів, яку повинен сплатити імпортер.

Завдання 11.2. У 2023 році митні органи отримали загалом 2 000 млн грн, у тому числі:

ввізне мито – 800 млн грн,

ПДВ на імпорт – 900 млн грн,

акцизи – 300 млн грн.

Визначте частку кожного виду платежу у загальній сумі (%)

Проаналізуйте, який вид платежу є домінуючим у формуванні надходжень до бюджету.

Завдання 11.3. На митному посту було оформлено 50 вантажів на загальну суму 10 млн грн. При перевірці виявлено, що 4 вантажі занижили митну вартість на 20% від фактичної.

Визначте суму недоплаченого митного платежу, якщо ставка мита – 5%.

Обговоріть наслідки таких порушень для бюджету та економіки.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 12

Тема: Структура страхового ринку та його учасники

Мета: сформувати у студентів системне розуміння структури страхового ринку України, ознайомити з його основними учасниками, видами страхових послуг та їх функціями, а також проаналізувати проблеми та перспективи розвитку страхового ринку в умовах сучасної економіки.

Програмні запитання:

1. Вивчення сутності та функцій страхування.
2. Аналіз видів страхування.
3. Ознайомлення зі структурою страхового ринку.
4. Проблеми та перспективи розвитку страхування.

Обговорення теоретичних питань:

1. Що таке страховий ринок і яка його роль у фінансовій системі?
2. Які основні сегменти страхового ринку виділяють в Україні?
3. Хто є учасниками страхового ринку?
4. Які функції виконують страхові компанії?
5. Що таке перестрахування і яка його роль на ринку?
6. Які види страхових послуг пропонуються фізичним і юридичним особам?
7. Як держава регулює діяльність страхового ринку?
8. Які проблеми існують у розвитку страхового ринку України?
9. Які тенденції розвитку страхового ринку в умовах цифровізації та нових технологій?
10. Як забезпечується взаємодія страхових компаній з банками, фондовим ринком та іншими фінансовими установами?

Практичні завдання:

Завдання 12.1. Страхова компанія уклала 50 договорів страхування майна на суму 2 000 000 грн. Розмір страхової премії становить 5% від страхової суми.

Розрахуйте загальну суму страхових премій.

Визначте середню премію на один договір.

Завдання 12.2. Клієнт за договором страхування автомобіля отримав збиток у розмірі 120 000 грн. Страхова сума – 150 000 грн, франшиза – 10% від страхової суми.

Розрахуйте суму франшизи.

Визначте розмір страхового відшкодування, яке сплачує страхова компанія.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 13

Тема: Сегменти фінансового ринку та їх інструменти

Мета: сформувати у студентів комплексне уявлення про структуру фінансового ринку, його сегменти та основні фінансові інструменти, розкрити особливості функціонування кредитного, валютного, фондового та інвестиційного ринків, а також їх роль у забезпеченні фінансової стабільності та розвитку економіки.

Програмні запитання:

1. Вивчення сутності та функцій ринку.
2. Аналіз кредитного, валютного, фондового та інвестиційного сегментів.
3. Розгляд фінансових інструментів і посередників.
4. Особливості ринку капіталів України.

Обговорення теоретичних питань:

1. Що таке фінансовий ринок і яка його роль у економіці?
2. Які основні сегменти фінансового ринку виділяють?
3. У чому полягає специфіка кредитного ринку та його інструментів?
4. Які операції здійснюються на валютному ринку?
5. Що таке фондовий ринок і які цінні папери на ньому обертаються?
6. Які інвестиційні інструменти використовуються на фінансовому ринку?
7. Які учасники діють у кожному сегменті ринку?
8. Як взаємодіють між собою різні сегменти фінансового ринку?
9. Які фактори впливають на розвиток фінансового ринку в Україні?
10. Які сучасні тенденції та виклики фінансового ринку (цифровізація, фінтех, регуляторні зміни)?

Практичні завдання:

Завдання 13.1. Банк видав кредити: фізичним особам – 500 млн грн, юридичним особам – 800 млн грн.

Визначте загальний обсяг кредитного ринку.

Обчисліть частку кредитів фізичних і юридичних осіб у загальному обсязі (%)

Завдання 13.2. Інвестор планує розподілити 500 000 грн: банківські депозити – 40%, акції – 35%, облігації – 25%.

Визначте суму коштів, яка буде вкладена у кожен інструмент.

Обґрунтуйте, який сегмент ринку є найбільш ліквідним для інвестора.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 14

Тема: Компетенції та етичні стандарти професії фінансиста

Мета: сформувати у студентів розуміння ключових компетенцій фінансиста, необхідних для ефективної професійної діяльності, ознайомити з етичними нормами та стандартами професії, а також розкрити значення етики та професійної відповідальності у прийнятті фінансових рішень та управлінні фінансовими ресурсами.

Програмні запитання:

1. Аналіз сучасного економічного середовища професії.
2. Вивчення кар'єрних можливостей.
3. Формування професійної етики та ціннісних орієнтацій.
4. Дослідження викликів і тенденцій розвитку.

Обговорення теоретичних питань:

1. Які основні професійні компетенції фінансиста виділяють у сучасній практиці?
2. Що таке професійна етика фінансиста і чому вона важлива?
3. Які навички та знання входять до компетенцій фінансиста?
4. Які стандарти поведінки визначають етичну діяльність фінансиста?
5. У чому полягає відповідальність фінансиста перед клієнтами та організацією?

6. Які конфлікти інтересів можуть виникати у професійній діяльності фінансиста?
7. Як етичні стандарти впливають на прийняття фінансових рішень?
8. Які міжнародні стандарти етики фінансиста існують?
9. Як формуються ціннісні орієнтації та професійна культура фінансиста?
10. Які наслідки для бізнесу та економіки можуть виникати через порушення етичних стандартів фінансиста?

Практичні завдання:

Завдання 14.1. Фінансист компанії отримав пропозицію від постачальника продукції надати знижку за умови, що компанія укладе договір лише з цим постачальником, хоча інший постачальник пропонує кращі умови для компанії.

Проаналізуйте, який конфлікт інтересів виник у фінансиста.

Які етичні стандарти порушуються в цій ситуації?

Які варіанти дій фінансиста відповідають професійній етиці?

Завдання 14.2. Фінансисту запропоновано приховати частину витрат у фінансовій звітності, щоб показати кращі показники прибутку перед інвесторами.

Визначте порушення професійної етики у цій ситуації.

Які наслідки для компанії та фінансиста можуть виникнути при такій дії?

Як фінансист має діяти відповідно до етичних стандартів?

Завдання 14.3. Фінансист отримав доступ до конфіденційної інформації про плани злиття двох компаній. Він планує використати цю інформацію для особистого заробітку на фондовому ринку.

Визначте, яке етичне порушення відбувається у цьому випадку.

Які ризики та наслідки для фінансиста та компанії можуть виникнути при такій дії?

Які дії фінансиста відповідають етичним стандартам професії та закону?

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 15

Тема: Планування професійної траєкторії фінансиста

Мета: сформувати у студентів уявлення про етапи професійного розвитку фінансиста, навчити планувати кар'єрну траєкторію відповідно до освітнього рівня, компетенцій та ринкових вимог, ознайомити з методами адаптації до змін у фінансовому середовищі та підкреслити важливість постійного навчання, саморозвитку і врахування принципів сталого розвитку.

Програмні запитання:

1. Етапи професійного зростання (бакалавр–магістр–практик).
2. Адаптація до змін у фінансовому середовищі.
3. Постійне навчання та саморозвиток.
4. Вивчення міжнародних стандартів підготовки.
5. Сталий розвиток як стратегічний орієнтир фінансиста.

Обговорення теоретичних питань:

1. Що таке професійна траєкторія фінансиста?
2. Які основні етапи професійного розвитку (бакалавр – магістр – практик)?
3. Як формуються ключові компетенції на кожному етапі професійного зростання?
4. У чому полягає адаптація фінансиста до змін у фінансовому середовищі?
5. Які методи постійного навчання та саморозвитку використовують фінансисти?
6. Як міжнародні стандарти підготовки впливають на кар'єрний розвиток фінансиста?
7. Що таке сталий розвиток у контексті професійної траєкторії фінансиста?
8. Як фінансист може оцінити власні сильні та слабкі сторони для планування кар'єри?
9. Які інструменти та ресурси допомагають у плануванні професійної траєкторії?

10. Які перспективи кар'єрного зростання для фінансиста в умовах глобалізації та цифровізації фінансового ринку?

Практичні завдання:

Завдання 15.1. Фінансист працює в банку і стикається з впровадженням нових фінансових технологій (FinTech), цифрових валют та автоматизації процесів.

Оцініть, які навички та знання необхідно розвивати для адаптації до змін.

Які етапи професійного розвитку допоможуть успішно інтегрувати нові технології?

Як планувати свій саморозвиток у таких умовах?

Завдання 15.2. Молодий фінансист хоче стати фінансовим аналітиком у міжнародній компанії через 5 років.

Визначте ключові кроки для досягнення цієї мети.

Які професійні компетенції та сертифікати слід здобути?

Як врахувати сталий розвиток та етичні стандарти у своєму плані кар'єри?

Завдання для самостійної роботи:

1. Фінанси як інструмент забезпечення соціально-економічного розвитку: сучасні тенденції та виклики.
2. Вплив державних та корпоративних фінансів на добробут населення: порівняльний аналіз.
3. Фінанси у системі макроекономічних відносин: теоретичні та практичні аспекти.
4. Структура та розвиток фінансової системи України в умовах глобалізації.
5. Державні та приватні фінанси як складові фінансової системи: сучасні проблеми та перспективи.
6. Роль фінансових інститутів у забезпеченні економічної стабільності України.
7. Фінансове планування та управління грошовими потоками підприємства: теорія та практика.
8. Вплив прибутку та амортизації на фінансову стійкість суб'єктів господарювання.

9. Джерела фінансування підприємств: ефективність та інноваційні підходи.
10. Бюджетний процес в Україні: проблеми та напрями удосконалення.
11. Міжбюджетні відносини як інструмент фінансового забезпечення розвитку регіонів.
12. Принципи формування державного бюджету та їх вплив на економічну стабільність.
13. Роль Національного банку України у забезпеченні фінансової стабільності держави.
14. Функціонування комерційних банків та розвиток кредитного ринку: сучасні тенденції.
15. Вплив фінансових технологій на трансформацію банківської системи України.
16. Податкова система України: ефективність адміністрування та вплив на економічний розвиток.
17. Принципи формування податкової політики: сучасні проблеми та перспективи.
18. Вплив податків на діяльність підприємств: практичні аспекти та законодавчі обмеження.
19. Митна політика України: проблеми та перспективи розвитку.
20. Роль митних органів у фінансовому забезпеченні держави та стимулюванні зовнішньоекономічної діяльності.
21. Ефективність системи митних зборів і її вплив на підприємницьку діяльність.
22. Сучасні тенденції розвитку страхового ринку в Україні.
23. Роль страхування у забезпеченні фінансової стабільності домогосподарств та підприємств.
24. Особливості формування та функціонування страхових послуг на ринку України.
25. Сегменти фінансового ринку України: структура, функції та перспективи розвитку.
26. Фінансові інструменти та посередники: роль у розвитку ринку капіталу.
27. Вплив цифрових технологій на трансформацію фінансового ринку України.
28. Прогнозування тенденцій розвитку фінансової системи у посткризовий період.

29. Етичні стандарти фінансиста та їх вплив на професійний успіх.
30. Формування професійної компетентності фінансиста: методологічні аспекти.
31. Вплив глобальних фінансових криз на розвиток банківської системи України.
32. Управління фінансовими ризиками на підприємстві: сучасні підходи.
33. Роль фінансів у стимулюванні інвестиційної активності підприємств.
34. Інноваційні інструменти фінансового ринку та їх застосування в Україні.
35. Ефективність податкових стимулів для розвитку малого та середнього бізнесу.
36. Механізми державного регулювання страхового ринку.
37. Вплив макроекономічної політики на розвиток фінансового ринку України.
38. Фінансова стабільність держави: взаємозв'язок бюджету, податків та банківської системи.
39. Оцінка ефективності управління фінансовими ресурсами підприємств.
40. Сталий розвиток як стратегічний орієнтир у професійній діяльності фінансиста.
41. «Сталий розвиток у професійній діяльності фінансиста: концепції та практичне застосування»
42. «Інтеграція принципів ESG у фінансове планування підприємств»
43. «Фінансист як агент сталого розвитку: компетенції та етичні стандарти»
44. «Вплив фінансових інновацій на досягнення цілей сталого розвитку»
45. «Зелена економіка та роль фінансиста у формуванні інвестиційної стратегії»
46. «Управління фінансовими ризиками з урахуванням принципів сталого розвитку»
47. «Екологічне страхування та його вплив на фінансову стабільність підприємств»

48. «Соціально відповідальні фінансові інструменти та практика їх впровадження в Україні»
49. «Впровадження принципів сталого розвитку у систему корпоративного фінансового управління»
50. «Роль фінансиста у забезпеченні збалансованого економічного, соціального та екологічного розвитку компаній»

4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова література

1. Вступ до фаху: навч. посіб./ за заг. ред. Н. С. Ситник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 256 с.
2. Фінансова система України в умовах трансформації соціально-економічних відносин. Харків : Вид. "Панов А. М.", 2019. 356 с.
3. Шкварчук Л. О. Вступ до фаху "Фінанси, банківська справа та страхування": навчальний посібник. Львів : Простір-М, 2019. 232 с.

Допоміжна література

4. Бюджетна система України: навч. посіб. у схемах і таблицях / С.В.Качула, Г. Є. Павлова, Л. В. Лисяк, Добровольська О.В., Л.І. Катан. Дніпро: Монолит, 2021. 332 с.
5. Внукова Н. М., Успенко В. І. . Фінанси : вступ до фаху : навч. посіб. / Харків : БУРУН і К, 2005. 352 с.
6. Герчаківський С. Д. Митна справа: навч. посіб. Тернопіль: Економічна думка, 2020. 290 с.
7. Карлін М. І., Проць Н. В., Борисюк О. В. Публічні фінанси: навч. посіб.; за ред. д.е.н., проф. М. І. Карліна. Електронне видання. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2023. 358 с.
8. Криштанович С., Оленич І., Гавриш І., Саух І., Холтобіна О. Формування професійної культури майбутніх спеціалістів із фінансів та кредиту у вищих навчальних закладах. Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice. 2023. № 3 (50). С. 477–486
9. Марусяк Н.Л. Фінанси підприємств: навч. посіб.: 2-ге вид., перероб. і доп. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. 176 с.

10. Мельник, Л. В., Кондрацька, Н. М., Мельник, Л. М., Подлевський, А. А., Молич С. З. Освітньо-професійна програма "Фінанси, банківська справа та страхування" першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 "Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок" галузі знань 07 "Управління та адміністрування". Кваліфікація: бакалавр фінансів, банківської справи та страхування. 2024. URL: <https://ep3.nuwm.edu.ua/30541/>

11. Податкова система: конспект лекцій: навч. посіб./уклад.: Гречко А.В. Київ: КПП ім. Ігоря Сікорського, 2022. 119 с.

12. Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті водного господарства та природокористування (нова редакція). (Введено в дію наказом ректора від 11.12.2023 № 803). URL: <https://ep3.nuwm.edu.ua/28552/>

13. Положення про навчальний план освітньої програми в Національному університеті водного господарства та природокористування. (Введено в дію наказом ректора від 27.03.2023 № 186) URL: <https://ep3.nuwm.edu.ua/25890/>

14. Полчанов А.Ю., Довгалюк В.В. Фінансовий ринок: навч. посіб. Житомир: Державний університет «Житомирська політехніка», 2020. 120 с.

15. Ринок фінансових послуг: навч. посібник./ укл. О.В. Третякова., В.М. Харабара., Р.І. Грешко Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 118 с

16. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освіти № 729 від 24.05.2019 р. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/06/25/072-finansi-bankivska-sprava-ta-strakhuvannya-magistr.pdf>

17. Сосновська О.О. Страхування: навчальний посібник. К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 328 с

18. Стечишин Т. Б., Луців Б. Л. Банківська справа: навчальний посібник [2-ге вид. випр. і доповн.]. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 404 с

19. Фінанси підприємств: підручник / В. В. Сокурєнко, Д. В. Швець, С. М. Бортник, С. О. Ткаченко; за заг. ред. В. В. Сокурєнко. 2-ге вид., допов. та перероб. Харків: ХНУВС, 2022. 292 с

20. Яблочнікова І. О. Особливості підготовки фінансистів – державних службовців у Європі. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2016. Вип. 47. С. 401-407.

Інформаційні ресурси

21. Закон України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01.07.2014 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

22. Закон України «Про освіту» № 2145-УІІІ від 05.09.2017 р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>].

23. Каталог посадових інструкцій. URL: http://www.jobs.ua/ukr/job_description/.

24. Кодекс законів про працю. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.

25. Конституція України від 28.06.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

26. Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності. Постанова КМУ від 30 грудня 2015 № 1187 (в редакції постанови КМУ від 24.03.2021 № 365). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1187-2015-%D0%BF#Text>

27. Національна рамка кваліфікацій. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>.

28. Національний Класифікатор професій ДК 003:2010. URL: <http://dovidnyk.in.ua/directories/profesii>.

29. Офіційний сайт ACCA. URL: www.accaglobal.com.

30. Офіційний сайт CFA. URL: www.cfainstitute.org.

31. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

32. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://www.mof.gov.ua>.

33. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює регулювання у сфері ринків фінансових послуг. URL: <http://www.nfp.gov.ua>.

34. Офіційний сайт CPA. URL: www.aicpa.org. 19. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII (із змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.